

**ТРИЗЕННИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENNI
UKRAINIENNE**

Число 12 (223) рік вид. VI. 23 березня 1930 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 23 березня 1930 року.

Кривавий терор, економічна руїна, нарешті нечуване знущення з усього, що є в душі люської найчистішого і найсвятішого — з віри, ніби відкрили Європі, досі глухій і сліпій, очі на справжнє обличчя безбожної влади совітської, на ту загрозу, яку уявляє собою вона ладові і мирові всього світу. Московські диктатори можуть радіти: вони досягли того, що проти них в однім почутті обурення й гніву об'єдналися англікане й православні, протестанти й католики, іудеї і мусульмане. По всій Європі, по всьому культурному світі могутніми хвилями підіймається новий Хрестовий похід. Не може він, звісно, сьогодні, поки існує ще ця безбожна влада, щось зробити, щоб полегшити неслівські страждання її нещасних жертв, новітніх мучеників. Але моральне значіння його величезне. Він підготовляє ґрунт до моральної блокади совітського союзу, він утворює атмосферу непримирености до його володарів та їх агентів. Ця атмосфера наростає повсюди між культурними націями, підпорядковує їх своєму впливові і робить для них зрозумілишими й ближчими страждання і визвольні прямування поневолених червоними катанами народів. Нехай на сьогодні справа обмежується тільки моральним співчуттям. Наступить момент, і це почуття викличе — не може не викликати — і певні вчинки, скеровані проти ворогів усього світу.

Московські деспоти сьогодні ніби цього не розуміють, чи принаймні вдають, що це їм байдуже, вдають, що не розуміють.

Ухвала голандських купців, яку знайде читальник в сьогоднішньому нашому огляді «з міжнароднього життя», говорить мовою трохи приступнішою розумінню червоних бандитів. Ця ухвала б'є їх по кишені, і б'є до того дошкульно, позбавляючи їх частини коштів, потрібних їм на те, щоб тримати силою в ярмі окуповані землі та готувати повсюди заколоти, які мають викликати «всесвітню революцію».

Постанова ця логично впливає з того факту, що в Європі нарешті

зрозуміли, що таке уявляє собою совітська влада, куди вона гне і як ми способами до свого йде.

Ця постанова — це перший наслідок тої психичної антисовітської атмосфери, про яку ми писали вище і яка починає де-далі охоплювати все ширші й ширші кола європейського громадянства. Могутня голандська торгова організація, — люде, що звикли слово переводити в діло, зробили тільки належний висновок з певних даних. За цей висновок, який не може не відбитися і на поневолених совітами просторах, щире спасибі складе цим купцям, які не торгують совістю і кров'ю, перш за все український селянин, що в нього живосилом видирають окупанти останній шматок хліба.

Можна тільки побажати, щоб благородна ініціатива Голандії зустріла як найширший одгук повсюди у світі і щоб слідом за нею пішли і інші країни.

* *
* *

Добру ініціативу виявила Українська Студентська Громада в Парижі, закликаючи громадянство наше взятися до організації Комітету Допомоги академічній молоді. В цьому давно настигла потреба і брак такої організації гостро відчувається.

Одсутність вищих шкіл українських на українських землях примушує де-далі все більшу частину нашої молоді, жадної науки, вдаватися по неї до Західньої Європи.

Доля цієї молоді, здебільшого немаєтної, що живе і вчиться по-за межами рідного краю, не може бути байдужою нашому громадянству. Особливо не може бути йому чужою доля тих юнаків, які, одновляючи давню традицію українську, пішли через усі труднощі й перешкоди шукати освіти в прославлених своїми вченими школах заходу.

Звісно, патронат у Парижі, коли взяти на увагу і нечисленність нашого громадянства тут, і обтяженість кожного працюю і обмеженість в коштах, сам по собі своїми власними силами і засобами не зможе зробити багато.

Але наявність такого органу дала б можливість щільніше зв'язатися з давніми і багатими аналогічними установами чужоземними, як національними, так і міжнародними, повернути на користь нашому студентству їхні впливи, здобути і від них певні засоби.

А по-друге, мав би такий орган бути за центр, який вдався б по допомогі і до наших земляків, що мешкають на рідній землі в ріжних державах і за океаном.

Допомога українському студентству в Парижі — справа не лише нашої колонії паризької. Це справа всіх українців, і з Великої України, що перебувають на чужині, і з Волині, Галичини, Буковини й Підкарпаття, які живуть вдома. Це справа і нашої еміграції в Америці.

Поміч академічній молоді — то поміч завтрашнім робітникам на культурній ниві українській, то служба самій культурі нашій.

Роля жінки у визвольній боротьбі за батьківщину. *)

Бурхлива історія українська виховує в жінці відвагу і нестрашимість. Часто жінка примушена була товаришити чоловікові в походах і нерозлучно брала участь в боях. Залишившись одна, вона відважно борониться від ворожих наїздів, а подекуди сама нападає. Недаремно грецька мітологія зазначає наші степи, яко осідок відважного племені Амазонок... Слущька княгиня Настя двічі відганяє татар, а відтак відбиває напад князя Михайла Глинського, який хотів силоміць одружитися з нею. Волинська дідичка Ганна Борзобогата-Красенська утримувала озброєні ватаги, мала навіть гармати, нападала на сусідні замки, не слухала нікого, навіть королівським військам ставила опір і нарешті була прогнана з краю.

Уміло наше жіноцтво воювати, уміло рівнож умірати за батьківщину. Коло місто Буша дісталася до рук ворогів жінка сотника Завісного сіла на бочку з порохом і, підпаливши її, висадила себе в повітря, щоби не впасти в руки жовнірів.

Уляна, попівна з Ведмедівки, коли турки облягли місто і почався голод, не дозволила міщанам піддатися, а взяла провід над військом, ударила на турок і перемогла їх.

Навіть попадаючи до гаремів в якості полонянок, уміли наші жінки зайняти визначне становище: Роксоляна, попівна з Рогатинщини, мала великий вплив на свого чоловіка султана Сулеймана. Жінки султанів Османа II і Османа III також були українки.

Переходячи до новітньої історії, можу також назвати героїчних жінок, які взялися до зброї і вступили в рядки українського війська, щоби воювати за Україну. То є Софія Галечко і др. Олена Степанів-Дашкевича в Галичині, а у нас на Великій Україні — жінки повстанки. Всім знама є Маруся Соколовська, яка сформувала свій повстанчий відділ і успішно боролася з большевиками. Опріч неї ще багато жінок селянок і інтелігенток ще й тепер провадить підпольну акцію, але назвати їх не можемо з цілком зрозумілих причин.

Реасумуючи все, що я перед тим казала, мені здається легким довести, що не було часу, сфери, керунку, де б жінка не стояла поруч з чоловіком. Нічого не було їй чуже і за тяжке. В кождо справу, чи то загально-громадську, чи то вузько-родинну, вкладала свою працю і енергію. Називаючи окремі одиниці, я далеко не вичерпала їх листи, брала найпопулярніші імена. А скільки є безименних героїнь, котрі в кождій визвольній боротьбі відігравали підрядну ролю, що однак не зменшує їх заслуг перед батьківщиною. Сестри жалібниці! Скільки загинуло їх під час пошестей, від ворожої кулі, як героїчно зносили вони жах війни! Нормальним явищем під час облоги міста була поміч жінок при будівлі валів і окопів, як також обслуга вояків на охоронних мурах... І така підрядна ситуація далеко тяжча від активної боротьби, бо наражаючи на небезпеку від обстрілу, не дає моменту психологічного піднесення, яке само собою підтримує настрої вояка. Однак ніхто не згадує навіть про тих безименних героїнь і нікому не приходить до голови вшанувати, наприклад, пам'ять «незваної жінки», що полегшила терпіння не одному «незаному жовнірові».

Теперішнім поколінням, які вирости і виховалися вже в часах повоєнних, незрозуміла велика вартість, яку ми надаємо свободі. Вони віддихають вільно і часом легковажно забувають вартість того скарбу, котрий здобуто для них ціною крові.

Ми ж — українці не пережили ще останнього акту трагедії; наші рани ще не загоїлися, не заспокоїлася жага реваншу... Багато жертв зложили ми в боротьбі за свою незалежність, все більше могил виростає на еміграції, але воля наша не заламалася і ідея визвольної боротьби за батьківщину дасть нам сили для дальшої праці.

*) Диви «Тризуб» ч 11 (219).

Ті, хто оплатив свободу свого народу власною кров'ю, зрозуміють нашу упертість.

Коли в старину люде, з тих або інших причин, залишали свою батьківщину, вони брали з собою священний огонь, запалений на олтарю опікувчого божества. Той огонь берегли вони через дорогу більше власного життя і, коли десь оселилися, передовсім ставили олтар і запалювали там світильник від священного вогню.

І ми, як ті старожитні вигнанці, також вивезли свій священний огонь... Він палає в наших серцях, він світить нам на нашій дорозі, вказуючи правильну путь, він, нарешті, уможливило нам існування, підтримуючи в нас надію... Той огонь — наша любов до батьківщини. І вона підповість нам правильний шлях для дальшої успішної боротьби.

Твердо вірю, що серед нас — українок знайдуться жінки всіх трьох категорій, з усіма їх прикметами. Ходить про те, щоби відповідно використати індивідуальність кожної з нас. Для того одинокою дорогою є організація і взаємне пізнання. Маючи спільний ідеал-визволення своєї батьківщини від ярма червоної Росії, мусимо стати до боротьби з одвічним ворогом.

Я переконана, що примусово-пасивна ситуація ані одну з нас не задовольняє і вважаю, що ми — українки повинні ближче зійтися, пізнати одна другу, переглянути всі засоби, якими розпоряджаємо і розпочати спільну акцію серед жіноцтва цілого світу.

Спробуємо, ми не маємо права мовчати, коли там далеко, на Сході, на рід наш стогне під гнетом червоного ката!

Валентина Завадька.

Попів Острів. *)

(Власні вражіння).

На південно-західньому боці Білого моря, там, де холодні хвилі одноманітно вихлюпують коло камінних берегів свою тужливу скаргу, розкинувся невеликий острів, який мав в радіусі не більше кілометра.

Старі люде оповідають, що за давніх часів на тім пустельнім острові оселився піп, котрий за свої гроші вибудував там невеличку церкву. З того часу острів став зватися «Поповим».

Минули десятки років. У дикім Мурманськім краю, в болотах гадюкою звилася колія залізнична, і рідкі мешканці здивовано дивилися, як, прорізаючи нічну темряву, з шумом і гуркотом неслися потяг за потягом і зникали в далині, лишаючи після себе густий смердючий дим. Острів заповнився мешканцями вільними й невільними, а старенька церква й досі маячить хрестами золотими, що почорніли від часу.

В 12-ти кілометрах від острова стоїть залізнична станція Кемь, а біля неї виросло невеличке місто. Од Кемі колія одною віткою звертає круто на північ до м. Мурманська і невеличкою віткою на острів, де вибудовано морську пристань.

Острів сам по собі уявляє піріг, середина якого запала, від чого обидва кінці піднеслися до гори своїми кам'яними скелями, вкритими дрібними кущами. Поруч з морською пристанню розкинувся лісом дошок величезний тартак, що розсипає по всьому острову кавалки дощок,

*) Диви «Тризуб» ч. 5 (213) — «По совітських тюрмах» і ч. 8 (216) — «На соловках» того-ж автора.

кору та соснову тирсу, яка грубим шаром вкриває не тільки шляхи, а й будівлі навколо.

На південному взір'ю, на довгій тичці байдужо полощеться в холодних хвилях вітру червоний прапор, відзнака табору засланців. Табор займає майже третину острову і трьома боками сповзає аж до самого моря. Навкруги двома густими рядами, табор оточують дроти, по-між якими ходять вартові. З одного боку від острову в дротах чорніє брама, над якою на великій вивісці значиться «СЛОН О ГПУ. Кемпер-пункт» (Кемський пересильний пункт).

Від воріт тягнеться широка дощана дорога — «лінейка», аж до другого кінця табору і закінчується широкою площею, на якій провадиться прийом новоприбулих засланців. Під ворітьми з правого боку, під самими доротами притулилося вартове помешкання, з лівого — будівля комендатури, котра одним вікном виходить за дроти і через те вікно приїзжі на побачення беруть перепустки. В комендатурі щодня знаходяться вартовий по табору комендант з помішником, староста табору, вартовий ротний дозорець та взводний. З обох боків «лінейки» до самої площі тягнуться одноповерхові бараки, в кількості восьми, виключно призначені для сталих мешканців табору. Всі новоприбулі містяться перші дні на площі, а за кілька днів зміщуються в бараках за площею, яко карантин. Площа займає весь південний куток табору і оточується з півдня дротами, а з півночі помешканнями клубу і п'ятью продуктовими складами. Від площі з лівого боку паралельно з заселеними бараками містяться будівлі «Відділу праці», бухгалтерії, адміністративного відділу, таємного оперативного відділу, електровні, лазні і 4 кухонь, далі — крамниця, пекарня, лікарня для дозору, а під самими дротами стайня з кіньми та волами.

Бараки для сталого мешкання засланців з середини уявляють зсебе напівтемне мешкання, розділене на четверо дощансю перегородкою. В кожному з чотирьох відділів з сбох боків йдуть двохповерхові «нари» і лише посередині залишається вузенька доріжка, аби можна було пройти до нар; нари збудовано з грубих несобтесаних палів. Біля вхідних дверей відбито дошками невеличку сепаратку, її призначено для мешкання адміністрації бараківсі.

Кожний з бараків має свою порядкову чергу та назву роти, яка складається з чотирьох взводів по відділам бараків. Ротсю безпсередне керує дозорець, котрий має помішника і чотирьох взводних дозорців. Як ротний, так і взводні дозорці, належать до «Охорони внутрішнього дозору» і призначаються з засланців, засуджених за службові злочини, або тих, що служили в органах ГПУ, міліції, розшуку, армії чи інших установах, які мають зв'язок з охороною державного устрою. Внутрішній дозор підлягає та виконує розпорядження начальника внутрішнього дозору та старости табору. На вищеззначені посади призначаються теж засланці, що мають заслуги перед совітською державою. На приклад, під час мого заслання в таборі начальником внутрішнього дозору був засланець на 10 років, на прізвище Хоружик, бувший генеральний прокурор Азербейджанської республіки, а старостою — засланець Гончаров, б. начальник ГПУ Уральської сбласті.

Староста табору та начальник внутрішнього дозору керують табором в стосунках з засланцями, приймають новоприбулі партії і являються посередниками між начальником табору та загальною масою засланців.

Окрім внутрішнього дозору є ще дозор зовнішній (воєнізована охорона), яка провадить охорону навкруги табору на різних роботах зовнішніх. В цю охорону приймають частинно також в'язнів на тих же принципах, що і до внутрішньої охорони.

Загальний догляд за табором провадять вартові коменданти з вільнонайнятих.

Що-вечора о 7 год. по дзвінковому гаслі всі засланці шикуються на чолі з ротним дозорцем, перед своїми ротами на перевірку. При підході вартового коменданта, ротний подає команду «смирно», а сам, тримаючи руку «під козирьок», іде на зустріч з рапортом, після чого вартовий підходить до роти з вітанням: «здравствуйте, 5 (чи 6) рота», на що останні відповідають: «здра» і по команді розлічуються по порядку номерів. Після перевірки мають право лягати спати, кому не належить йти на нічну роботу. Ранішня перевірка провадиться о 4 годині, а в пів до шостої розпочинаються роботи і починається денне життя. Робіт в самому таборі нема, хіба що дрібні господарські роботи, і ті з засланців, що попадають до них, рахують себе одними з найщасливіших, бо принаймні хоч заховують своє здоров'я. Всі останні роботи провадяться за дротами. Частина в'язнів працює на тартаку по 16 годин денно, інші — на морській пристані та залізничній станції по навантаженню, на морському сплаві, себ-то з півночі морем сплавляються плоти дерева, яке витягається на беріг, очищується від кори і складається в стоси до приходу чужоземного пароплаву. Пароплави приходять більше в-осени з Фінляндії, Норвегії, Англії — з держав, від котрих соловецьке управління має замовлення на різне дерево.

С. Пекарчук.

(Далі буде).

Княгиня Лаура Токаржевська-Карашевичева

(10.VIII.1853 — 11.III.1930).

В Парижі на вигнанню померла на 77 році життя княгиня Лаура з Янишевських Токаржевська-Карашевичева, мати відомого нашого діяча. Покійна була дочкою земельних власників Болеслава Янишевського, з Кривого Озера у Балтському повіті, і його дружини Евеліни Іжицької, з Чабанівки в Ушицькому повіті. Покійна походить з старовинної родини, що переїхала на Україну в кінці XVIII віку з-під Люблина, де сиділа на одному місці з давніх давен в Піотравині, Янишеві то-що.

Кн. Л. Токаржевська зросла в українському селі, серед українського народу, серед української природи, які були їй близькими і рідними. Ця атмосфера рідного краю глибоко переймала всю її істоту і позначилася на всьому її внутрішньому життю.

Кн. Л. Токаржевська-Карашевичева.

У 1873 році вийшла вона за свого брата в перших та сусіду кн. Степана Токаржевського-Карашевича. З того часу віддала себе цілковито родині, і разом з тим багато робила, щоби допомогти бідним по своїх маєтках та по околицях. Коли у 1899 році її чоловік помер, то все господарство, всі справи, зв'язані з ним, родина й виховання дітей лягло на неї саму.

Одночасно вона розширяла свою добродійну чинність, яку по мірі сил своїх продовжувала все своє життя, навіть в тяжкі часи еміграції. На Україні була головою і членом правлень різних благодійних товариств у Кам'янці-на-Поділлі, Ушиці, Одесі та патронатів для учнів й студентів то-що.

У 1920 році опинилася разом з своєю старенькою матір'ю на еміграції. Почалося тяжке життя, злидні, біда, хвороби, тяжка праця. Перебувала спочатку у Ряшеві та в Кракові. Смерть матері її та дочки тяжко на ній відбилися, а все пережите й гіркі умови життя підірвали геть її сили. Потім р. 1925 переїхала до Парижу, де перебували її син та невістка.

Хворіючи вже в Парижі, де перебувала в тяжких умовах життя на-

шого емігрантського і ділила загальну біду, старалася й тут чим могла з останніх сил допомогти змлякам, що зверталися до неї.

Особливу теплоту, чисто матірню ласку знаходила у неї наша молодь. Доки дозволяли сили; покійна вчашчала на громадські збори нашої колонії, не пропускаючи ані свят національних, ані жадібних урочистостей.

Не зважаючи на кволість вона до останнього часу не кидала праці: завжди її можна було затати в скромній кімнатці за голкою.

Здоров'я де-далі занепадало; слабкість розвивалася. Довший час покійна недужала і нарешті кволий і виснажений організм піддався. Не витримало серце і у вівторок 11 березня с. р. о 2 год. 45 хв. тихо спочила на віки.

Великий життєвий досвід, ясний розум, гостре дотепне слово робили розмову з неї завжди приємною, цікавою. В тих розмовах думка раз-у-раз поверталася гуди, на рідне Поділля. Її прекрасна, чиста з малих ліг засвоєна, українська мова, що на їй лежав такий своєрідний подільський колорит, завжди нагадувала про Україну далеку.

Вона говорила так, як говорять у нас старі люди з села, що вивчилися мови не з книжок, а з живого джерела, з уст народніх.

Всі ті, хто знав покійну схоронять шанобливий і теплий спогад про цю світлу постать жіночу, найкращий образ матері-страдниці, яка часом звичайним тихим, ласковим словом своїм подбадьорувала молодших у тяжкому терпінню нашому.

У всіх лишитьсся назавжди цей чистий, незабутній образ жінки, яка життя своє провела в атмосфері обов'язку й чину, так виховала дітей своїх, так говорила й вчила тих всіх, хто знав її, і своїм життям приклад того подавала.

Поховано неїжчицю у п'ятницю 14. III. 1930 р. після служби в церкві St. Severin на кладовищі Montparnasse, де тимчасово буде почитати тіло її, аж до повороту на рідну Україну.

Численні представники української колонії, а також чужинці, що її знали, прийшли віддати останню шану і одпровадити неїжчицю на місце її тимчасового спочинку. Багато вінків від рідні та близьких, в тому числі сила квітів й вінків з українськими стрічками було складено на труну.

Най же буде чужа земля легкою найстаршій громадянці нашої Паризької колонії...

М.К-ий.

Дмитро Дідук

(некролог).

21 лютого с. р. помер в Рейновці з 22 похороний учасник Зимового походу армії УНР, вєзак Оксємої Кінної дивізії Дідук Дмитро, що народився 26. XI. 1901 року у м. Київі. Похорон бойового т вариша колєсній в Рейсвці вєсєрєдїла вєрєсєтє при участі великої кількєсєтє козаків. якї на своїх рєчєнах не ли гєрибрану у вінки і на-

Дмитро Дідук.

ціональні стрічки домовину. Чулу надмогильну прсмову виголосив місцевий католицький священник. підкреслюючи в свсему слові, що то сумно. що борці за правді і волю України мусять складати свої голови на чужих землях.

На чужій землі виросла ще одна могила вірного сина свого краю. Ще одну жертву молсду вирвала з наших лав смерть.

Вічная пам'ять борцеві за визволення України.

Лист з Волині.

10 березня в неділю православія у Чеснохресній церкві луцькій пан отець Павло Пашевський одправив урочисту панахиду по всіх наших громадянах, убитих і замучених на батьківщині нашій московськими катами; була й молитва за батьківщину і молебн за здоров'я і врятування тих живих ще мучеників за рідний край, що сидять у боль

шевицьких в'язницях, чекаючи смерти або заслання за свою щиру любов до України.

Церква була переповнена; люде плакали, слухаючи щиру й теплу промову пан-отцеву; плакав і сам улюблений наш пастир і ледве міг докінчити своє слово.

Громадянство наше розбите, поділене на два ворожі таб ри, і при таких умовах трудно зібрати віче протесту проти знуцання окупантів, які, зруйнувавши добробут нашого народу, покалічивши душі молоді нашої, взялися нині знищити й мозок народу нашого, провідну його інтелігенцію.

Варто зазначити, що в той час, коли по всьому культурному світі знялися гарячі протести проти нищення церков на Україні, проти нечуваного насильства над совістю людською, — коли протестують англикане, католики й уніяти, протестанти й жида, — мовчить один тільки православний митрополит Варшавський Дионисій. Він не протестує проти большевицьких диких насильств, бо... «они дѣлають русское дѣло».

W. V.

З міжнароднього життя.

— С С С Р та Німеччина — Пломбовані штани.
— Голандська ініціатива.

Нотуємо дальше поступове погіршення німецько-совітських взаємовідносин. Як відомо, день 6 березня, на який совітські люде призначили перший етап комуністичної революції в Європі, реально-грішми, людьми й наказами подбавши про те, щоб той етап таки здійснився, збанкрутував. Не сталося яких будь широких комуністичних виявів ні в Лондоні, ні в Парижі, ні в інших більших і менших європейських столицях. Непокоїв, трохи стрілів та бійки добилися московські люде лише в Берліні, в Гамбурзі та в де яких інших містах Німеччини. По зв'язку з тим німецька політична опінія схвилювалася, реагуючи далеко сильніше, ніж то вона зробила хоч би торік, коли викликані так само Москвою розрухи дали значну кількість мертвих та ранених, що впали жертвами вуличних боїв.

Схвилювався уряд, парламент і преса. Міністр закордонних справ Курціус закликав до себе совітського полпреда Крестинського і в бесіді із ним звернув його увагу на посилену за останній час большевицьку агітацію в Німеччині. Одночасно з тим він указав полпредові, що на майбутнє німецький уряд не буде робити розділу між совітською владою та московським комінтерном і відповідальність за всі заяви та діяльність цього останнього покладатиме на московську владу.

Ця рішуча заява німецького міністра мусіла дуже не сподобатися большевикам, а то тим більше, що офіційна Німеччина досі ще не говорила в совітськім таким тоном, бо вона завжди стояла на тому формальному становищі, що московська влада і 3-й Інтернаціонал чужі собі установи і начеб то нічого спільного не мають. Це давало можливість німцям, як говорять китайці, зберігати своє лице, приятелюючи з совітами. Час указав і німцям, що в такий спосіб «лиця» не вбережеш, бо не такі большевики люде, щоб не попусувати кожне обличчя, що їм на дорозі трапиться.

Що одповів полпред на заяву німецького міністра, не відомо. Але московський міністр закордонних справ, брат того Литвинова, що в Парижі після свого вексельного процесу став знову Валахом, зараз же після того

наподобив міністра німецького. Він так само закликав до себе німецького посла і про щось з ним мав бесіду, — мабуть таки знову ж про Комінтерн. На жаль, ні німецькі, ні совітські газети змісту тої бесіди не подають, може як раз тому, що вона не була такою вже приємною, — і то для обох сторін. Принаймні, так припускають у середньєвропейській пресі за межами Німеччини.

Перенесено совітсько-комінтернську справу й до німецького парламенту. Ініціативу взяла до рук демократична партія, що входить складовою частиною до урядової коаліції. Нею внесено до рейхстагу таке запитання:

«Згідно з неспростованими повідомленнями Ісполком московського Комінтерну, неодривно зв'язаний з совітською владою, тими днями, після докладних нарад з депутатом німецького рейхстагу Тельманом (комуністичний кандидат у президенти, суперник Гінденбурга), прийняв постанову всіма мірами підтримувати комуністичний дух у Німеччині та всіма способами провокувати революційні розрухи в ній.

«Які міри вважає необхідними німецький уряд, аби, на основі Рапальського договору, припинити втручання совітських установ до німецької політики, приймаючи на увагу те, що мусить бути рішуче одкинута всяка спроба спослатися на різницю совітської влади та Комінтерна, інституцій, так тісно зв'язаних одна з одною?»

Той факт, що це запитання внесено одною з урядових партій, зробив велике враження на большевиків. Комуністична преса впрост говорить про те, що таке запитання рівнозначне вимозі порвати дипломатичні зносини з совітами. Не цими словами, але майже такі самі інтерпретації дає тому факту й преса німецька. «Berliner Tageblatt» пише: — Це просто огидна і скандальна річ, що майже що-місяця на вулицях німецьких городів, а особливо у Берліні та в Гамбурзі, вибухають розрухи, що їх зарані проголошують у Москві й Берліні, що організуються московським та берлінським совітськими центрами! — Газета сподівається, що відповідь міністра закордонних справ на запитання демократичної парламентської фракції буде продиктовано не тільки бажанням охоронити «приятельські совітсько-німецькі взаємовідносини», але в тій відповіді ці взаємовідносини будуть схарактеризовані такими, якими вони зараз єсть у дійсності.

В таких більш-менш тонах висловлюється майже ціла німецька преса. Запитання демократичної партії в ближчому часі має бути поставлено на порядок денний німецького парламенту, і німецьким політикам доведеться висловитися з того приводу по самому гострому питанню німецької закордонної політики: чи тягти далі безславний тягар так званої східної орієнтації, се-то дружби з совітами, чи остаточно звернутися на захід? На сьогодні після того, як рейхстагом стверджено план Юнга та урегульовано німецько-польські взаємовідносини, на чуже око здається, що настав уже час од тої орієнтації відійти. Але логика подій не дійшла ще свого кінця, і робити якісь точні прогнози що-до того, мабуть, було б таки завчасним

Перед в антисовітській кампанії в пресі в Німеччині веде відомий політичний журналіст Шефер, до голосу якого прислухаються політичні кола не тільки самої Німеччини. Шефер, як відомо, кілька літ прожив у Москві, інформуючи звідти німецьку пресу про совітські справи, і робив те завжди в сприятливому для большевиків тоні. Не був він сам большевиком, ні навіть соціалістом, але приятельськи зв'язаний з графом Ранцау, німецьким послом у Москві, ініціатором Рапальського договору, робив, як йому здавалося, на користь батьківщини ту саму роботу, яку його приятель робив у площині дипломатичній. Розумний, тал: новитий й спостережливий, він дуже добре розумів стан річей в СРСР, але, прихильник східної орієнтації гр. Ранцау та Штреземана, він піклувався лише про те, аби закріпити ту орієнтацію, посилити ги совітсько-німецьку дружбу і вивести боль-

шевників, люде, бо вірив таки, що проголошений в ССРСР Леніним НЕП приведе, його наступників до еволюції, що комуністичний союз поволі повернеться таки в європейську демократичну федерацію і т. и.

Так тяглося в нього аж до смерті, гр. Ранцау а за нею й Штреземана. Роздум і сумнів став брати Шефера вже давно а останні «реформи» Сталіна, зв'язані з п'ятиліткою, одною Неп'а колективізацією села, дехристианізацією населення, остаточно переконали його. Рішуче ж отверезіння настало для німецького журналіста тоді, коли він, перебувши де-який час в Німеччині, захотів знову повернутися до ССРСР, аби ще раз все побачити на свої очі й перевірити свої думки. Та берлінське полпредство мабуть вже довідалося про його «еволюцію» і візи йому не дало.

З того часу Шефер став безкомпромісовим противником Сталіна і большевиків взагалі. Замість Москви він поїхав до Америки, але на прощання з батьківщиною написав низку статей, і на цей раз без застережень, виразно й яскраво схарактеризував лад, порядки, становище, внутрішню й міжнародню політику большевиків. Точними цифрами й фактами доводить він, що всі звітювання большевицької влади про успіхи п'ятилітки, колективізації, безбожництва і т. и. — не що інше, як сама безсоромна брехня. Що замість того раю, яким змальовують большевики та большевизане становище в ССРСР, на сході Європи панує жахлива анархія та безприкладний терор; що в ССРСР майбутности немає, що для нього надходить неминучий кінець.

В останній своїй статті Шефер спиняється на німецько-совітських взаємовідносинах, що їм вона сам подбав свого часу надати такий сприятливий характер. Він констатує, що східня орієнтація Німеччини та її наслідок Рапальський договір базою своєю мали не тільки необхідність для Німеччини мати хоч якого-небудь в Європі політичного приятеля, але й те, що німці вірили в Неп, вірили в те, що він потягне за собою добробут населення ССРСР, а цей факт в свою чергу в сприятливий спосіб одіб'ється на економічному становищі Німеччини, бо матиме вона на сході обсяжний ринок для збуту продукції своєї індустрії. З часом виявилось, що всі ті сподіванки марні. Неп'а вже немає, добробут ССРСР не вийшов із площини мрій, а сучасний курс совітського диктатора Сталіна такий божевільний, що став небезпечним для Німеччини не тільки економічно, але й політично. Цей курс, закінчує Шефер свою статтю, остаточно нищить для совітської влади можливість підтримання зносин з Європою взагалі, а з Німеччиною особливо. І Німецький уряд мусить дати собі звіт, чи залишилося зараз що-будь реальне від Рапальського договору і чи варто його заховувати на далі.

Необхідність порвати з ССРСР Шефер ілюструє таким фактом. До нього прийшов один німець, що приваблений статтями самого ж Шефера і перспективами Неп-а, разом з тисячами інших німців, поїхав до Москви шукати щастя. На початках все йшло добре, мав він гарну крамницю у Москві на ліпшій вулиці, заробляв гроші т. и. Але, як Неп було порушено, його так обсіли податками, що на ті податки пішло все його майно. Та й того не вистачило, бо з'явилися якісь податки за попередні роки, а тому московський фінінспектор, аби совітська скарбниця не втратила, наклав пломби на ті штани, що були на німцеві, бо другого майна в нього вже не було. Ці штани з пломбою і прийшов показати Шеферові той німець, бо привіз якось їх на собі аж до Берліну. Справедливо зауважує з цього приводу одна з російських емігрантських газет, що таким чином через тринадцять літ пломбований вагон перевернувся для німців у пломбовані штани.

Як відомо, большевики, потрібуючи валюти, ретельно дбають про виліз хліба за кордон, хоч в самому ССРСР давно вже настає голодний час не тільки в містах, але й на селах. Через Ригу, як констатують місцеві газети, що дня переходить що найменше 80 вагонів того хліба, вирваного в населення з уст. В Європі досі не звертали уваги на те, а купували, бо продавався він далеко дешевше за нормальну ціну. Тепер, під впливом «Хрестового

походу» проти большевиків, європейські люде зачинають задумуватися перед тим, як купувати той хліб, а де-хто почав просто від того ухилитися. Ініціативу у цій справі подала Голандія, що була до того одною з тих країн, що споживали хліб із сходу Європи. Центральна закупочна організація в Ротердамі, що складається з 10.000 торговців Голандії її закупав до 70 від. всіх предметів споживи країни, звернулася тими днями до всіх своїх членів, клієнтів, агентів і контр-агентів з таким циркуляром:

«Ми не хочемо купувати хліб, награваний у селян совітською владою, тому, що це протирічить нашому розумінню честі, а також тому, що ми не хочемо підтримувати нашими грішми банду грабіжників і давати їм можливість на ті гроші, що вони від нас дістануть, у нас же організувати революцію. Висловлюємо надію, що всі погодяться з нами, що не слід торгувати совістю ради комерційної вигоди.»

Циркуляр той в торговельних колах зробив велике вражіння й викликав гарячі симпатії. Католицька фракція зробила до парламенту внесок, аби по зв'язку з тим циркуляром совітському «Експорт-хлібу», було заборонено дальше перебування в Голандії, а голандський уряд, ще до того висеку, одмовив директорові того «Експорту» в дальшому перебуванню в країні.

Большевики на цей рух негайно відповіли тим, що увесь хліб, адресований до Ротердаму, переадресували телеграфно до інших європейських портів. Чи приймуть його ті другі порти?

Observer

З преси.

Мілюковські «Посл. Новости» давно і безнадійно хворіють на українофобію, але за останній час ця хвороба перейшла у них просто в манію. Як тільки стає відомим про засідання Дорадчої Ради Високого Комісаріату Ліги Націй, газета тратить одразу всяку рівновагу. Так було перед останнім засіданням, так сталося і цього разу перед засіданням 17 березня. Особливо схвилювало співробітника «Посл. Новостей» (число з 16. III) те, що

«українцями заявлено дві нові кандидатури: від інвалідів і від українців в Чехословаччині».

Існують українські емігранти в Чехословаччині? Існують. Єсть об'єднання українських інвалідів? Єсть. Цілком здається природнім, що організації, які представляють інтереси емігрантів, дбають про те, щоб мати своє місце в інституції, самою природою своєю призначеній на оборону отих емігрантських інтересів. Цілком природне, щоб організації, які обслуговують потреби українських емігрантів, що ними має опікуватися Високий Комісаріят, були заступлені в установі, де обмірковуються їхні потреби, на таких самих підставах, як і аналогічні об'єднання еміграції інших національностей. Українська еміграція, — подобається це «Посл. Новостям» чи ні, — існує і існуватиме. І Високий Комісаріят, що має дбати про потреби всієї еміграції, має і з тим фактом рахуватися. Але річ природня, потрібна й корисна що-до росіян, вірменів, жидів, разом стає штучною і шкідливою, коли справа зах-

дить про українців. Поставлено дві нові українські кандидатури. Треба за всяку ціну їх не пустити, і «Посл. Новости» агітують:

«коли так піде далі, то число українських представників в Комітеті перебільшить число вірменських делегатів».

По суті, в цьому звісно нічого страшного немає. Але «Посл. Новости» налякані і лякають інших: слухайте-но, мовляв, вірм ни, начувайтесь! не допустіть до того посоромлення себе;єднайтеся з нами, москалями, щоб винищити українців, отих українців, які

«намагаються з метою пропаганди ідеї української незалежності в колах Ліги Націй використати Дорадчу Раду».

Та не покладаючися дуже на вірменів, російська газета вимагає боротьби з ненависними українцями і від самого Високого Комісаріату:

«ми маємо право чекати від осіб, на яких лежить зараз відповідальність за напрям політики Високого Комісаріату, щоб вони припинили нарешті дальшій спроби використання цієї виключно гуманітарної установи для пропаганди чисто політичних ідей української незалежності».

Од боротьби за свою незалежність ми не одмовимося, але ту боротьбу і пропаганду за неї ведемо на іншому полі. До Дорадчого Комітету українці пішли з єдиним завданням обороняти життєві інтереси української еміграції, інтереси економічні, просвітні, правні. Це ясно кожному незасліпленому і про це свідчить вся робота наших представників в Женеві. А коли хто вносить політику в працю «чисто гуманітарну» Високого Комісаріату, то це саме росіяне і в першу чергу «Посл. Новости». Адже вони намагаються використати цю гуманітарну установу з чисто політичною метою, прикрити її авторитетом своє намагання відновити «єдину-неділиму» і всякими способами підвести усіх емігрантів з держав, які повстали на руїнах колишньої Росії, що давно вже не існує, під один ранжир—руських. Ці аспірації, того й не хочачи може, виявляють на кожному кроці «Посл. Новости». Між іншим, вони говорять про останнє засідання, що на порядку дня стоїть питання

«про руську школу».

Тим часом справа йде в дійсності про школу для дітей емігрантів, тоб-то про школу російську, українську, вірменську, жидівську та іншу. Кожна з цих національностей має право на свою частку, і саме цю позицію обороняють наші представники. Іншої думки росіяне. Хто ж вносить політику?

З широкого світу.

— 5 березня біля Токіо протягом однієї доби було відчуту 80 сейсмічних струсів.

— 10.000 філіпінців-студентів Маніли перевели страйк протесту проти призначення професора американця.

— Провідник індійських націоналістів Ганді оповістив початок кампанії цивільного непослуху індусів проти англійської влади.

— Помер славнозвісний німецький адмірал Тірпіц. Покійний народився у 1849 році і був творцем німецької флоти.

— Бельгійський парламент прийняв закон про повну фламандизацію Ієтського університету.

— Французький трибунал у позві Герцфельда до большевиків постановивщо большевицький уряд є відповідальним у Франції за борги, зроблені комерційними товариствами під час старого режиму.

— Подався до демісії директор німецького державного банку д-р Шахт. Ця демісія є протестом проти прийняття Німеччиною плану Юнга.

— Нарешті укладено польсько-німецький комерційний договір, пересправи про який тяглися 4 роки.

— Прибули до Єгипту бельгійські король і королева.

— Помер б.президент Сполучених Штатів Північної Америки Тафт.

— Японський уряд вирішив поширити корейську автономію призначенням до японського генерал-губернатора Кореї одного корейського радника.

— Німецький міністр закордонних справ д-р Курціус попередив большевицького посла в Берліні Крестинського, що німецький уряд надалі не буде робити різниці між московським урядом і III-м Інтернаціоналом, а одповідальність за чини останнього складатиме на московський уряд.

— Експедиція Бірда прибула до Нової Зеландії.

— Виїхав з Москви у відпустку французький посол Ербет.

— Подався до демісії уряд Іраку.

— Пастор Уольш, віце-голова Джоржтаунського університету, повернувшись з подорожі по СССР, опублікував дані про численні факти релігійного переслідування в СССР і про ростири духовенства.

— Бувший канцлер Лютер призначений директором німецького державного банку.

— Німецький парламент ратифікував план Юнга. Гінденбург підписав акт ратифікації.

— Большевицький комісар Чичерин подав в третій раз прохання про звільнення його з посади і дозвіл виїхати на лікування до Вісбадена.

— Начальником англійського морського генерального штабу призначено адм. Фердерика Фільда.

— В наслідок невиданих дощів і розливу річок французькі департаменти Од, Еро, Пірене Орієнталь, Тарн і Тарн та таронь знищені повіддю. Матеріальні збитки колосальні, знесені цілком цілі частини міст, села, багато заруд, містків, і тім числі й залізничих. Нараховується до чотирьох сот людських жертв. На першу поміч уряд має асигнувати 30 мільйонів франків. На місця нещастя виїхали президент республіки і голова уряду Тардье.

— Громадська підписка у Франції на фонд допомоги потерпівшим від повені на півдні дала лише за цей час більше, коло 20 мільйонів фр.

Хроніка.

З Великої України

— Академії Наук підлягатимуть безпосереднє центральній совітській владі. Совнарком ССРСР ухвалив передати Академії Наук ССРСР у відання вечного комітету ЦИК'а ССРСР (Пр. Пр. ч. 45 з 23. II).

— «Думка» буде співати також і молдавські пісні. Хор «Думка» заводить до свого репертуару і молдавські пісні, на прохання наукового комітету Молдавської республіки («Пр. Пр.» ч. 48 з 27. II).

— «Концерт трьох культур». В Києві відбувся «концерт трьох культур» — української, російської та жидівської («Пр. Пр.» ч. 48 з 27. II).

— Знайдено цінний історичний документ. У Центральному архіві давніх актів знайдено великої цінности історичний документ — записи половецькою мовою. З пам'яток половецького письменства до цього часу був відомий тільки один половецький словник 1303 року, який переходиться у Відню. («Ком». ч. 48 з 18. II).

— Закриття молитовних будинків. Секретаріят ВУЦВК затвердив рішення про закриття ще 68 молитовних будинків в різних округах України («Пр. Пр.» ч. 45 з 23. II).

— Ліквідація Харківської товарної біржі. За ухвалою Нарком-

торгу в Харкові ліквідується товарова біржа. Реєстрація угод надалі буде переводитися в Окрторгі. («Ком». ч. 48 з 18. II).

— Будова пристані. В Кременчузі розпочато будівлю гавані на Дніпрі. Пристань ще намічено перевалочним пунктом для хліба, заліза та чавуну з водного шляху на залізницю й навпаки («Ком». ч. 49 з 19. II).

— Колективізація. — На 20 лютого на Україні було зареєстровано 23.790 колгоспів, в яких зведено 54,1 відс. усіх селянських господарств і які займають 56,8 відс. усієї ріллі. Кожний колгосп пересічно об'єднує 118 господарств («Ком». ч. 55 з 25. II).

— Винницьку округу також оголошено округою суцільної колективізації («Пр. Пр. ч. 47 з 26. II).

— В непокірних селах переобірають сільські ради. В Мелітопольській окрузі переобрано 27 відс. сільських рад, що не виявили прихильности до колективізації. «Комуніст» пише, що на Миколаївщині треба переобрати з тих же причин усі сільські ради, навіть районний виконком. На Ізюмщині буде переобрано 40 сільських рад («Ком». ч. 55 з 25. II).

— Совітські спроби впливаги на селян через їх синів-червоноармійців. В Київській області по багатьох цотах організовано колективне писання листів

до дому на село. У листах, які пишуться червоноармійцями під диктовку, дається поради, як організувати колективи та боротися з «глитями». («Ком». ч. 48 з 18. II).

— Вислання й конфіскація майна. В с. Терешки, Шполянського району на Шевченківщині вислано з села 10 селян з родинами. Коні в селі всі колективізовано, але корму для них замість 213 тон зібрано усього лише 16 тон.

— В с. Войнівка. Новоукраїнського району, на Зінов'ївщині розкуркульовано 4 «куркулі» й майно у них конфісковано («Ком». ч. 55 з 25. II).

— Як хазяйнують радгоспи. В Радгоспі «Комінтерн» через погане збереження зіпсувалося 20.000 пуд. картоплі («Ком». ч. 48 з 18. II).

— Перед весняною сівбою. — Справа фінансування весняної засівної кампанії знаходиться в катастрофічному стані. Так само не можуть більшовики зібрати завдатків на трактори. З цієї причини число тракторів, які малося на увазі придбати для України, значно зменшено, на загальну суму в півтора мільйони карб. («Ком». ч. 51 з 21. II).

— В степовій окрузі досі ще не зібрано потрібного насіння для сівби. Перечислено насіння також тільки на 60 відс. Трактори ремонтуються дуже поволі («Ком». ч. 52 з 22. II).

— Українізація. В окружному парткомі Київщини, як рівно ж і в райкомах досі уживається російської мови, не дивлячись на ріжного роду постанови й накази вживати виключно української мови. Між тим робітників-українців на заводі «Більшовик» є 67 відс., на заводі «Клепкий Чавун» 61 відс., «Червоний П्लугатар» — 61 відс. Газети та стінні газети на дві третини виходять російською мовою. Є ще такі установи, як напр. Євздоров'я, що досі випускають свої стінні газети виключно російською мовою.

Професійні робітничі спілки та кож досі дуже мало українізовано. Комсомольські організації справі українізації віддають дуже мало уваги («Пр. Пр.» ч. 38 з 15. II).

— Залізниці працюють кепсько. В січні місяці Катерининські залізничні виконали план навантаження тільки на 92 відс., а Донецькі навіть на 91 відс. Загалом у січні залізничні України недовантажували на кожную добу 326 вагонів вугілля, 113 вагонів руди, 158 вагонів с.-г. машин, 330 вагонів будівельних матері лів й 9 вагонів нафти. В лютому місяці залізничі працювали ще гірше. Протягом першої декади навантажено було тільки 85 відс. завдання, причому Донецькі залізничі недовантажували що-дня 1.240 вагонів («Ком». ч. 49 з 19. II).

— Гострий брак кваліфікованих робітників. В Харькові бракує 31.000 кваліфікованих робітників. Совітські господарські органи займаються справою проєктивної підготовки кваліфікованих робітників («Ком». ч. 55 з 25. II).

— Совітський порядок. На шахті Довгоруківка Кадіївського району звідним краном, що подає видобуток, підняли 3 вагони вугілля, тоді як цей кран розраховано тільки на 2 вагони. Інша увірвалася і роботу було перервано («Ком». ч. 55 з 25. II).

— Комуністичний суд. В минулому році наложила на себе руки жидівка-агроном на Олешині, комуністка Гольдман. Комуністична партія знайшла, що партійного агронома «зацькували» й до суду в цій справі було притягнуто кілька осіб. Суд трьох з обвинувачених засудив до розстрілу, а одного — на 6 років ув'язнення з суворою ізоляцією («Пр. Пр.» ч. 47 з 26. II).

— Договір «соцзмагання» академії. В до-

говорі соціалістичного змагання між академіями Наук — Українською, Білоруською та Всесоюзною говорить, що вся робота академічних установ та їхніх працівників повинна ґрунтуватися на марксистській методі. Крім того Академія Всесоюзна взяла на себе приємне зобов'язання дальшої русифікації совітських окремих республік, бо буде готувати аспірантів для «національних республік». Підписано нарешті відозву «до всього трудящого люду» з закликом не дозволити «темним силам пошкодити великій справі будівництва соціалізму» («Пр. Пр.» ч. 53 з 5. III).

— Відкриття шкіл. — На Дніпрельстані відкрито політехнічний інститут («Ком». ч. 62 з 4. III).

— В с. Новозаводі Новоград-волинського району відкрито польський сільсько-господарський технікум. («Ком». ч. 62 з 4. III).

— Ще одна ознака українізації. На ознаку 10-тиріччя совітського декрету про українізацію ВУЦВК ухвалив утворити на Криворіжжю новий жидівський національний район з адміністративним центром в селі Ізлучистому. Це вже третій жидівський район на Україні. («Ком». ч. 57 з 27. II).

— Підготовка до рішення суду в справі «С В У». Большевики організували збори робітників по підприємствах, різних професійних організацій, як от інженерів та техніків з заводу «Прогрес», в Бердичеві, на яких ухвалюється вимога «як найсуворішої кари» для «контрреволюціонерів». («Пр. Пр.» ч. 51 з 2. III).

— Переименування. Білу Церкву перейменовано на Червоноармійське. («Ком». ч. 54 з 24. II).

— Похід на село по експортну сировину. На Харківщині від 5 березня по 5 квітня улаштується місяч-

ник «походу по експортну сировину». Для переведення цього місячника по окрузі послано 24 бригади з комсомольців, які мусять як найбільше стягнути з округи для експорту. Селянам пояснюється, що на виручені з продажу продуктів їхньої праці гроші буде куплено для них трактори. («Ком». ч. 61 з 3. III).

— Проект с.-г. районування України. В Наркомземі виник проект сільсько-господарського районування України. Проект передбачає такі райони: 1) молочарський, який охоплює поліські округи, — Глухівщину, Чернігівщину, Коростенщину, Житомирщину й Шепетівщину, 2) цукрово-бураковий, який охоплює всі лісо-степові округи, 3) район інтенсивного дзернового господарства, який охоплює весь степ, крім вузької південної смуги, а також крім Донецького басейну, Криворіжжя й Дніпрельстану, 4) птахівничо-садівний, до якого входить Молдавська сов. республіка, Тульчинщина, Кам'янецьчина, Проскурівщина й Могилівщина, 5) район південних культур — південь Миколаївщини, Мелітопольщини й Маріупольщини, майже вся Херсонщина й східня Одещина, 6) Донецький басейн — район молочарсько-городньо-садовий, 7) район електрофікованого високоінтенсивного господарства навколо майбутнього Дніпрельстану. («Пр. Пр.» ч. 53 з 5. II).

— Колективізація. — На Україні уже колективізовано 56 відс. земельної площі й 54 відс. усіх селянських дворів. «Найгірше» колективізація проходить на Чернігівщині, де колективізовано тільки 8,5 відс. господарств. («Ком». ч. 57 з 27. II).

— Землю колективізовано, а худоби для роботи бракує. Також бракує фуражу для худоби, по колгоспах є тільки 50 відс. потрібного фуражу. («Ком». ч. 53 з 23. II).

— Центральний Виконком СССР запропонував урядові совітської України вислати на села 1.200

членів міських рад для переведення колективізації. («Ком». ч. 57 з 27. II).

— В Мелітополі утворено шість бухгалтерських «бригад», які виїхали до районів колективізації запровадити відчітність. («Ком». ч. 54 з 24. II).

— Мобілізація фахівців для колгоспів. Уряд УССР постановив мобілізувати на 2 місяці 90 відс. всіх с.-г. фахівців, що працюють по центральних установах і відправити їх на роботу на той термін до колгоспів («Ком». ч. 62 з 4. III).

— Скасування земельних громад в районах суцільної колективізації. Совнарко́м УССР разом з ВУЦВК ухвалили скасувати земельні громади у районах суцільної колективізації, а також по селах, де «більшість бідняцько-середняцької людності охоплено виробничою с.-г. кооперацією» («Ком». ч. 59 з I. III).

— Ще надсилають своїх агентів на села. Харківська міська рада надсилає кілька сот своїх депутатів на села для постійної там роботи («Ком». ч. 62 з 4. III).

— Підвищення бюджету совітської Молдавської республіки на рахунок України. Сесія ЦВК Молдавської республіки прийняла постанову про збільшення бюджету проти минулого року на 43 відс. — до 14. 000. 000 карб.: як і в минулому році, так і тепер, дефіцит молдавської республіки, який міряється звичайно мільйонами карбованців, буде покривати сов. Україна («Ком». ч. 54 з 24. II).

— Церкви під клуби та вистави. Закриту в Харкові Вознесенську церкву передано геодезичному інституту, Пантелеймонівську церкву буде передано під клуб для г. ухонімих, а в Каплунівській церкві відкрито 2-гу вс українську ху-

дожню виставу. («Ком». ч. 62 з 4. III).

— «Місячник заощаджень» зірвався. Ніхто не вірить, що гроші дані на переходвання до ощадних кас, большевики не конфіскують одного дня, й вклади до ощадних кас припинилися. Большевики улаштували тому т. зв. «місячник заощаджень», протягом якого скрізь агітували за вкладання грошей до ощадних кас. Місячник цей, як тепер виявляється, провалився. Є такі місцевості, як, наприклад, Мелітопольщина, де за першу декаду лютого план місячника виконано лише на 1 відс. Ростуть також недоплати податків. На Одещині напр. недоплати становлять 26.-862.000 карб. («Ком». ч. 58 з 28. II).

— Українізація. З резолюції, що винесено на пленумі Харківського Окрюму компартії, так уявляється справа т. зв. українізації на Харківщині. У Харкові в 1929 р. всі українські газети разом мали тираж тільки 32.000 прим. По високим школах молодші наукові працівники дають вищий відсоток українців, на старших курсах викладава мова й підручники переважно російські, що звичайно знецінює успіхи, досягнені в українізації перших курсів.

Розвиток сітки українських шкіл «соціального виховання», як на селі, так і в місті — пленум партії уважає за достатній, але українізація професійних шкіл значно відстає. За останній час послабилася також українізація державних установ. Із загальної кількості 35.800 службовців Харківка тільки 10.444 віднесено до I категорії. Як гальмує совітська влада українізацію, сама її дволично проголошуючи, видно хоч би з того, що на деяких установах чи підприємствах в справі українізації ще нічого не зроблено не дивлячися на те, що українізації вимагали збори робітників. Є такі ділянки культурного життя, де не запроваджено навіть елементарної українізації. Зате значно

поліпшилося «обслуговування нацменшостей». Найкраще обслуговується жидівська меншість, задовільно — польська. («Ком». ч. 57 з 27. II).

— На заводі «Більшовик» у Києві гуртки українізації працюють аби-які не мають належного приміщення. Органи заводу, які б мали керувати українізацією, нічого в справі українізації не роблять. В транспортно-споживчому товаристві службовці рідко коли уживають української мови і діловодство її досі не українізовано, як слід. Про українізацію не дбають, на курси українознавства службовці не вчащають. В «ВАКОТ» виявлено, що його окружні філії пишуть листи до своєї централі в Києві по російськи. Є ще також такі службовці, що ухиляються від учашання курсів українознавства. В Медичному інституті професори досі не знають української мови. Більше, як третина київських учителів ще досі мають третю категорію з української мови. Про склад підібраних більшевиками лекторів з української мови можна судити з того, що навіть ці лектори позволяють собі ворожі публичні виступи проти української мови. («Пр. Пр.» ч. 54 з 6. III).

— Селянський терор. В с. Куцеволівці на Кременчуччині підчас обговорення на зборах питання про колективізацію смертельно поранено комсомольця Полевого. Заарештовано 15 селян. («Ком». ч. 59 з 1. III).

— В с. Старосіко, Троянського району на Житомирщині забито голову комітету незаможніх селян, який активно провадив колективізацію.

— В с. Висока Піч того ж району підпалено будинок машинового товариства, де згоріло 5 машин та все насіння.

— В с. Троянівці того ж району нападено вночі на члена комнезаму та повикручувано йому руки й ноги, при чому винних в цьому не було навіть заарештовано, бо районна влада не звернула на цей випадок уваги. («Ком». ч. 62 з 4. III).

— В с. Шербани, Орхівського району на Запоріжжі селяне увірвалися уночі до учительки, яка переводила колективізацію, поранили її й її ж кров'ю намалювали на грудях п'ятикутню совітську зірку. («Ком». ч. 63 з 5. III).

— Динамитний замах. В Сталінському заводі в Кривому Розі під час відвантаження руди на домі стався вибух динаміту, підкіденого кимсь, очевидно з умислом. Поранено 5 робітників. («Ком». ч. 54 з 24. II).

— Дніпрельстан. На роботи по будові фабрик коло Дніпрельстану цього року треба за планом втратити 75 міль. карб., аспіновано тільки 23 міль. карб. За браком коштів не замовлено досі потрібних будівляних матеріялів, з яких одного заліза цього року треба було б 20.000 тон. («Ком». ч. 59 з 1. III).

— Із-за браку матеріялів будівельних план в Донецькому басейні виконано не буде. — В Донецькому басейні районні будівельні контори заготовили тільки 10-20 відс. потрібного їм піску. Є такі підприємства, як завод ім. Ворошилова, де заготовлено тільки 3 відс. потрібного піску. На тому ж заводі не заготовлено ще жадної цеглини: «Енергобуд», забезпечено тільки на 12 відс. потрібним йому цементом («Ком». ч. 63 з 5. III).

— «Комуніст» ч. 62 з 4. III повідомляє, що стан з приводу браку будівельних матеріялів є остільки критичним, що загрожує зірвати план капітального будівництва.

— Харьківська «швидка допомога» сьогодні в Харькові в розпорядженню санітарного відділу міської ради є лише 1 санітарне авто й три «каreti» швидкої допомоги. («Ком». ч. 61 з 3. III).

З Газет

— Три «дні смертні» на Україні. Яскравим до-

казом небувало напруженої ситуації політичної на Україні є факт, що найвищий суд української совітської республіки в Харкові в наслідок масових вироків смертних, що їх виносять суди першої інстанції, змушений був визначити три дні на місяць для розгляду апеляцій тих вироків. Населення назвало ці три дні — «днями смерті», бо найвищий суд затверджує смертні вирок у лютовості більше ніж 80 відс. В лютому с. р. розглянено було 2.000 смертних вироків, з яких 1683 було затверджено. Справи ж ці торкаються виключно «злочинів» політичного характеру, при чому великий відсоток оскаржених це селяне, які ставлять чинний опір владі («Пшегльонд Вечерні». з П. III. 1930).

З Укр. життя

— Зарядження урочистих богослужень видав високопреосвященний митрополит А. Шептицький з приводу перслідувань церкви у совітах. Це зарядження разом із архипастирським посланням видано в наслідок послання Папи. («Нова Зоря». ч. 19 з 13. III).

† Федір Федорців. В середу 5 березня по довгій і тяжкій недужі після онерації у Львові закінчив своє життя редактор газети «Діло» Федір Федорців. Покійний народився 1 грудня 1889 року в селі Долина, Товмаського повіту. Там кінчив початкову школу, потім українську гімназію в Коломиї. Згодом вступив на правничий відділ Львівського Університету. Брав чинну участь у тодішньому студентському життю, в громадських організаціях, в видавництвах тощо. Багато доклав покійний зусиль в галузі літературно-мистецької творчости, випускаючи літературні характеристики творів і життєписи авторів. Одночасно редагував він видання «Новітньої Бібліотеки». Під час великої війни почав видавати «Нове Слово», перемінене згодом в «Українське Слово». Піз-

ніше віддався цілковито українському журналу «Шляхи», що його перший випуск вийшов в грудні 1915 року, а останній в червні 1918 року. Там виявив не аби який публіцистичний талант. У листопаді 1918 вступив до «Діла», як заступник д-ра О. Назарука, але тут не довелося йому довго працювати, бо «Діло» було закрито. У 1920 р., по відновленню газети під назвою «Громадська Думка», покійний Ф. Федорців став її головним редактором. Далі був редактором «Української Думки» й «Українського Вістника». Нарешті в 1923 р. став технічним редактором «Діла», а головним його редактором з осені 1925 р.

Поруч з тим покійний був одним із ініціаторів фонду «Учітеся брати мої» при «Просвіті», членом видавничої комісії тов. «Просвіти», а крім того редактором кількох календарів «Просвіти».

З життя укр. еміграції.

У Франції.

— Студентське життя. В Парижі 15 березня, на ініціативу Управи Студентської Громади скликані, відбулися збори представників українських громадських організацій в Парижі в справі утворення Допомогового Комітету для студентів. Збори обрали комісію з цих представників, яка має звернутися до нашого старшого громадянства та до окремих осіб з тим, щоби такий Комітет Допомоги Студентам утворити, виробити її скласти відповідний статут, намітити план діяльності то-що і дати на затвердження наступним збором.

— Шалет. 23 лютого б. р. в помешканню Громади відбулися загальні збори членів Мистецького Товариства при Українській Громаді. За скінченням терміну уповноважень Управи Товариства та Ревізійної Комісії, обрано нові органи. В склад Управи ввійшли — п. п. Г. Маслюк (головою), В. Іщук та Лечук — членами.

До Ревізійної Комісії — п. п. Щербина — головою, Будза — членом (другий член по призначенню Управи Громади з її складу).

На протязі минулого півріччя відбулося 4 вистави, а саме: «Степовий гість», «Безталанна», «Бондарівна», «Про що тирса шелестіла», та крім того було влаштовано декілька родинних вечорів і дитячих вистав безкоштовно. Прибуток за цей час виніс в загальній сумі 5.197 фр. 80 с., видаток — 5.155 фр. 30 с. Придбано майна на суму — 1.525 фр.

Шість місяців такої малий термін та коли ще прийняти на увагу умови життя робітника, то можна сміливо ствердити, що не мало зроблено. Часто подивляеш відданість та витривалість членів товариства, особливо жінок. Після 10-ти годинної праці щоденно на фабриці, ще треба й дома хазяйства допильнувати та дітей доглядати, але жінки знаходили в собі сили уділити часи відпочинку на працю в Мистецькому товаристві. Велика подяка ім. Велика подяка й уступаючій Управі Товариства та всім тим, що тим чи іншим спричинилися до успіху та розвитку рідного мистецтва на чужині. Новій же Управі побажаємо успіху на дальнішу її працю.

В Польші.

— З життя клубу «Прометей». В клуб «Прометей» відбулися наступні реферати: 13 лютого б. р. в А. Асхані на тему — «Визвольний рух татарів Ідель-Уралу і пантуранізм», 20 лютого — п. М. Чукуа — «Економічне становище Кавказу», 27 лютого — п. Ст. Стемпковського — «Спогади з України». 4-го березня п. Расул-Заде — «Ідея пантуранізму і визвольний рух тюркських народів в СССР», 6 березня — п. А. Ле ніцького — «З минулих літ».

— Дитячі маскові вечорниці. 2 березня Педагогічна Рада і Батьківський Комітет Української Дитячої Школи у Варшаві влаштували дитячі мас-

кові вечорниці. Після дитячих вечорниць відбулася забава з танцями длядорослих.

— З життя мистецького гуртка «Спокій». Спійно гливе життя мистецького гуртка «Спокій», систематично реалізуючи свої завдання, накреслені статутом. Шо другої неділі відбуваються засідання членів гуртка, програм яких заповнюється рефератами на теми, зв'язані з українським мистецтвом, які по черзі виголошуються членами гуртка, викладами з галузі малярської хемії, які провадить голова гуртка п. М. Мегик і т. д. Як на теми рефератів, які тут читаються, можна вказати: «Новочасне мистецтво» — п. Дунаєвського, «Народне мистецтво в Галичині» — п. О. Мириняківни, «Значіння інвентаризації села» — п. Андрусів та ин.

В сучасну хвилю гурток провадить інтенсивну підготовчу працю до вже третьої вистави праць своїх членів, яка має відбутися у Варшаві в першій половині червня і яка складатиметься з відділів: малярства, внутрішньої архітектури, графіки та ткацтва, яке між иншим не було репрезентоване на попередніх виставах. На черговій виставі не буде відділу різьби, який в минулому гідно репрезентувався талановитими працями бл. пам. В. Побулавця. Тому то і вистава, до де-якої міри, носитиме характер вистави жалібної.

— З життя «Запорожжя». На терені Варшави повстала нова академічна організація — корпорація «Запоріжжя». Користуючися з гостинності Укр. Центр. Комітету, корпорація уряджує шо суботи товариські сходини своїх членів, які звичайно розпочинаються рефератами. Березневі і квітневі збірки корпорації по-кищо заповнили наступні реферати: 1 березня — п. І. Липовецького — «Чого бракувало українському стрільцеві», 8 березня — п. проф. Р. Смаль-Стоцького — «З життя німецької молоді», 15 березня — проф. О. Лотоцького — «З минулого і майбутнього

нашої національної справи», 22 березня ген. В. Сальського — «Червона збройна сила на Україні», 29 березня п. д-ра Л. Чикаленка — «Націоналісти з-під проводу Кюновальця», 5 квітня п. проф. В. Біднова — «Український національний рух в 19-му столітті», 12 квітня проф. Р. Смаль-Стоцького — «Підстави закордонної політики УНР». Вечірки «Запоріжжя» охоче відвідуються не лише його членами, але і значною кількістю гостей з поміж українського громадянства.

— Відкриття курсів українських сестер-жалібниць у Варшаві 12 лютого б. р. у Варшаві з ініціативи «Союзу Українок-Емігранток у Польщі» і Корпорації «Запоріжжя» відчинено курси українських сестер-жалібниць. Урочистість відкриття відбулася в помешканню УЦК, де крім бажаючих вчашати на курси пань зібралися і запрошені гості. Курси відкрила досить широкою промовою Голова Союзу Українок-Емігранток у Польщі п. М. Лівичька. Вона докладно проаналізувала політичну і економічну ситуацію України, торкнулася всіх тих об'явів, які віщують упадок комуністичної окупації України, та підкреслила те, що в цей момент українське жіноцтво, в патріотизмі якого ніхто не сумнівається, мусить бути готове виконати і свій обов'язок перед батьківщиною, а тим обов'язком є опіка над раненим вояком.

Голова корпорації «Запоріжжя» п. І. Липовецький, вітаючи відкриття курсів, підкреслив значіння інституту сестер-жалібниць і висловив надію, що ці перші курси українських сестер-жалібниць не будуть останніми, що не будуть вони випадковою, а стають інституцією, що за прикладом Варшави підуть і інші осередки нашого організованого українського жіноцтва, яке в своїй цілості буде готове кожної хвили стати на заклик батьківщини так, як готовий стати на її заклик кожний Український старшина й стрілець.

Військовий міністр п. ген. В. Сальський в своїй промові під-

креслив, що відкриття курсів українських сестер-жалібниць свідчить не лише про патріотизм українського жіноцтва, але і про патріотизм чинний. Підкреслюючи потребу підтримки армії цілим організованим суспільством, ген. В. Сальський висловив надію, що воцито належно оцінить ці шляхетні стремління українського жіноцтва. Голова УЦК п. М. Ковальський вітав відкриття курсів од імені української еміграції в Польщі. В своїй промові зазначив він, що запорукою перемоги є участь цілого суспільства в служенню армії і що українська еміграція у Польщі до цього готова. Д-р Волосянко торкнувся технічного боку організації курсів і їх програму. Після офіційної частини відкриття відбувся перший виклад д-ра Мироновичевої.

— Збори Союзу українко-емігранток у Польщі. 28 лютого б. р. під головуванням пані М. Лівичької відбулися надзвичайні збори Союзу українко-емігранток у Польщі, на котрих Управа Союзу склала інформації про працю Союзу на протязі останнього часу. На цих зборах була обговорена також справа організації курсів українських сестер-жалібниць та українського червоного хреста. Збори обрали почесним членом Союзу дружину Покійного Головного Отамана п. О. Петлюрову та винесли протест проти кривавого терору на Україні.

— З життя української колонії в Скальмержичях. 4 січня с. р. відбулися в Скальмержичях чергові річні загальні збори членів місцевого Відділу УЦК. Збори відкрив керownik Відділу п. Я. Бржосновський, пропонуючи вшанувати вставанням пам'ять бл. пам. Головного Отамана С. Петлюри. Головою зборів був п. Ю. Ківерчук, заступником — В. Радченко і секретарем — М. Сахарів. Після прийняття 25 осіб в дісні члени відділу, збори заслухали справоздання про діяльність Управи відділу в минулому році, яке зложив присутнім п. Я.

Бржосньовський і грошевий звіт, представлений скарбником Відділу п. Г. Сотником. Після дискусій над справозданням, збори висловили подяку Управі Відділу за її віддану працю і приступили до вибору нової Управи до якої увійшли: п. Я. Бржосньовський (керownik відділу) п. І. Іванів (скарбник) і п. Ф. Терещенко (секретарь). До Ревізійної комісії обрано: п. п. С. Красицького, В. Удовенка і В. Присовського.

В минулому році Скальмержицька колонія брала участь в святкуванні наших національних урочистостей, як річниця незалежності України, Шевченківське свято, річниця смерті Головного Отамана С. Петлюри, 50-тиліття з дня народження Заступника Головного Отамана А. Лівичького і т. д.

31 грудня с. р. було тут уряджено традиційну спільну вечерею для зустрічі нового року. Колонія збрала по підписним листам певні суми грошей на різні культурні і громадські потреби.

— З життя української колонії в Тарнові. 26 січня б. р. відбулися тут загальні збори членів місцевої української колонії. Збори відкрив Голова Відділу УЦК п. І. Савлущинський. До президії зборів було обрано п. М. Кудрицького (головою), п. Наталку Ус (заступником) і п. В. Байбарака (секретарем). Збори заслухали справоздання про діяльність Управи в минулому році, яке склав п. І. Савлущинський, та звіт ревізійної комісії, який відчитала п. Н. Ус, і винесли Управі і Ревізійній комісії подяку за її працю. До нової Управы Відділу обрано п. п. І. Савлущинського (головою), Я. Андрусевича (заступником), Ю. Крикльовця (скарбником) і П. Коморного. До Ревізійної Комісії увійшли пані Н. Ус та В. Федотова і п. П. Крижанівський. Збори постановили надіслати привітання п. Головному Отаманові, Урядові УНР і Головні Управі УЦК.

В минулому році Тарнівська колонія гідно відсвяткувала Шевченківське свято, уряджуючи 5

травня урочисту академію, йому присвячену. 9 червня відбулася академія присвячена 3-тій річниці трагічної смерті бл. пам. Головного Отамана С. Петлюри. На Великодні Свята відбулися тут спільні розговини, а в Святий Вечір — ялинка для дітей і спільна вечерея для членів колонії.

— Загальні збори членів Відділу УЦК в Рейовці відбулися 31 грудня м. р. До обраної на цих зборах Управи Відділу увійшли п. Голик (головою), Д. Пасішніченко (заступник) Я. Солодів (секретарем), К. Соловій і Х. Лисенко.

— Загальні збори членів Відділу УЦК в Івацевичах відбулися 19 січня б. р. Збори відкрив вступною промовою Голова Управи Відділу п. О. Гребенюк. На голову зборів було обрано Т. Яцухненка, на секретаря — І. Панфілова. Збори заслухали доклад Управи та грошеве справоздання і обрали Управу Відділу в такому складі п. п. О. Гребенюка (головою), І. Короткого (секретарем) і Д. Миколаска (скарбником). До Ревізійної комісії обрано — Т. Сердюка (головою) М. Мандрику і А. Смірнова.

— Уповноваженим УЦК на район м. Тереспіль Головна Управа УЦК на одному з останніх засідань призначила п. С. Хлопичького.

— Загальні збори української еміграції Слоніського повіту відбулися 2 лютого б. р. Перед зборами було відслужено панахиду по бл. пам. Головному Отаманові С. Петлюрі та 359 лицарях, ростріляних під Базаром. Збори відкрив керownik Відділу УЦК в Слонімі п. І. Козієнко. У виголошеному при цьому вступному слові торкнувся він сучасного положення української еміграції та її завдань. Заслухавши звіт про діяльність і винесши низку постанов організації порядку,

Збори вибрали нову Управу в складі п. п. І. Козієнко (голова), Я. Вовкогон (секретарь) та І. Склярєнко (скарбник). На зборах головував П. Слиш, а секретарем був А. Витвицький.

— З життя української колонії в Плотичні. 1-го лютого б. р. відбулися тут загальні збори членів місцевого відділу УЦК. Відкрито збори п. Вовком. Головою був п. П. Хлібників, секретарем — І. Толочний. Збори заслухали і затвердили справоздання Управи Відділу та Ревізійної Комісії. До нової Управи обрано п. п. О. Теравського (головою), М. Курєу (заступником) В. Застелла (секретарем) і Ш. Толочного. До Ревізійної Комісії увійшли п. п. П. Монастирський, П. Бунайєць і М. Сви-нарєнко.

Відділ УЦК в Плотичні в м. році влаштував ялинку для дітей і спільну зустріч Нового Року. При Відділі існує невелика бібліотечка, яка систематично поповнюється новими книжками. Читальня має стало до 10 газет і журналів.

— На район м. Грудз-ьонца, де счмало наших українців, Головна Управа УЦК визначила Уповноваженим УЦК п. полк. П. Трубу.

— З життя української колонії в Гродні. 26 січня м. р. відбулися тут загальні збори членів місцевого Відділу УЦК. Збори відкрив голова Управи Відділу п. О. Юшко. Головува на зборах п. Л. Писанюк, а секретарював — п. М. Коми-сарєнко. Збори заслухали справоздання з діяльності Управи Відділу за минулий час, грошевий звіт, справоздання Ревізійної Комісії, прийняли в склад Відділу нових членів та вибрали нову Управу, в склад якої увійшли п. п. О. Юшко (головою), П. Дорошке-вич (заступником), І. Конопакський (секретарем), С. Войцєшко (скарб-ником) і П. Герольд. До Ревізійної Комісії обрано п. п. Кукрицького, А. Конопакського та Ю. Чепурного.

Загальні збори вшанували далі, яко в річницю проголошення само-стійности України, пам'ять заги-нувшого за волю України Головно-го Отамана Симона Петлюри і всіх, хто життя своє віддав у визвольній боротьбі українського народу, та заслухали реферат В. Коно-пацького, в якому схарактеризо-вані були обставини, які привели до проголошення 4 універсалу.

Збори закінчилися. Нормациями про червоний терор на Україні та висловлюванням протесту про-ти нього.

Життя Відділу і в минулому ро-ці було досить активне і багате здобутками дружньої праці та урочистими моментами.

В Чехії

— Присвячене пам'яті Т. Шевченка засідання Україн-ського Історично-Філологічного Товариства відбулося у вівторок, дня 11 березня з таким порядком дня: Доклад дійсного члена Смаль-Стоцького, С. О. — «Чого серце плаче, ридає, кричить»...

— Засідання Україн-ського Історично-Філологічного Тowa-риства в Празі відбулося у вів-торок дня 18 березня. Були на по-рядку дня доклади дійсних членів: 1) Білецького, І. Т. — «Збірник Інституту Т. Шевченка в Харько-ві» «Шевченко» і його оцінка» 2) Богацького, П. О. — «Sevcsen-kiána» за р. р. 1927-1930».

— Загальні збори У. Р. Д. Клубу в Празі. 1-го березня 1930 р. відбулися за-гальні збори Українського Рєспублікансько-Демократичного Клубу в Празі.

В зачитанному головою Клубу проф. К. Мацєвичем звіті подано було відомості про діяльність Клубу за минулий 1929 р. Ця діяльність складається головним чином з улаштування ріжного ро-да національних свят та репре-зентаційних урочистих зібрань; з другого боку — з улаштування

звичайних сходин членів Клубу для заслухання й обговорення рефератів на різні біжучі теми, що має значіння для створення спільної громадської думки. В відчитному році було улаштовано 4 академії: з нагоди 11-ої річниці проголошення самостійности Української Народньої Республіки, 2) з нагоди 68 роковин Шевченка, 3) з нагоди 3-ої річниці смерті С. Петлюри, 4) академія пам'яті Є. Чикаленка. На всіх цих академіях було зачитано 12 докладів.

Реферати в Клубі відбувалися на теми для ознайомлення з сучасним станом України як з культурного, так і з економічного боку, також і на теми біжучого моменту. Під Новий Рік Клубом було улаштовано зустріч Нов. Року.

На всі події як еміграційного, так і широкого громадського і політичного життя українського народу по-за межами У.С.С.Р. Клуб завжди відгукався посилкою поздоровлень, привітань, подяк, протестів й т. и. Клуб брав участь в 1-ій еміграційній конференції.

Бюро праці при Клубі обслуговує як своїх клієнтів, так і клієнтів Українського Об'єднання, додержуючися принципу обслуговувати лише членів цих двох організацій. За минулий рік було приміщено Бюром Праці на різні посади 37 осіб, виклопотано віз на виїзд до різних сторін 45. Отримавши за допомогою Бюра праці якісь посади, клієнти Бюра Клубу не поривають зв'язків з Клубом і часто повертають Клубу ті витрати, які він мав для відшукання приміщення своїм членам. Це дало можливість Клубу організувати допоміжний фонд при Клубі. З цього фонду нині видається допомога тим клієнтам Клубу, які до підшукування праці потребують такої допомоги.

В минулому році Клубу не пощастило організувати Бюро преси, розуміється, тільки через брак коштів. Але Клубом було розвинуто акцію для приміщення статей на українські теми до чеської преси.

3. М.

— Свято на честь Масарика в Укр. Р.-Д. Клубі. Пишно й урочисто відсвяткувала Чехія 80-тіліття з дня народження творця своєї держави, свого першого президента, вождя чеського народу Т. Масарика. Всі міста, всі інституції в них або самостійно, або спільно з іншими святкували цей урочистий день. Так само вславили день народження Масарика й українські інституції: Педагогічний Інститут, Український Університет її, розуміється, Український Республікансько-Демократичний Клуб.

Урочисті сходи Клубу з нагоди 80-тіліття з дня народження президента Т. Масарика відбулися 6: III. 1930 р. в великій залі готелю Граф. В своему вступному слові проф. К. Мацієвич, голова Клубу, зауважив, що під час свят Масарика, коли його постать з усіх боків перед нами висвітлюється, ми можемо зрозуміти, оскільки велике щастя випало надолу чеського народу мати своїм першим президентом такого державного діяча, вченого, письменника й великого громадянина, яким єсть проф. Масарик. Проф. О. Шульгин, що в ці дні як раз завітав до Праги, оповів про перебування Масарика на Україні в кінці 1917 р., куди проф. Масарик приїздив, як голова Чеського Національного Комітету творити чеські легіони, для здобуття самостійности Чеської Республіки. На Україні Масарик на власні очі побачив українське національне відродження й пізнав силу, значіння й щирість національного руху українського народу. Допомога Масарика українській еміграції не тільки піднесла культурний рівень еміграції, не тільки збагатила українську культуру новими модами освіченими силами, що покінчили вищі школи як чеські, так і українські. Ця культурна допомога Масарика українській еміграції сприяла також піднесенню культури й на самій Україні, бо вона являлася примулом для большевиків посувати й собі культуру українського народу. Молоді сили українського на-

роду, що через культурну допомогу Масарика отримали вищу освіту, розкидані тепер по всій Європі, назавжди служитимуть зв'язком між чеським й українським народом.

Д-р О. Бочковський в своїй, як і завжди, прекрасній промові, показав, як ставився Масарик до національної проблеми взагалі, й до української зокрема. На думку Масарика національнo-самостійність не залежить від філології і граматики, а полягає в соціальних й економічних справах. Нація сама себе визнає, й коли, по визнанні, хоче бути самостійною, о її в цих прагненнях вже ніщо не може зупинити. Коли нація за своє відродження пролила стільки крові, як українська нація, то жадна граматика не зупинить її усамостійнення. А щоб технічно перевести свою самостійність, нація мусить мати свою національну армію.

В перервах між рефератами академії український хор співав українські й чеські національні пісні.

З. М.

— Українська Національна Жіноча Рада й Український Жіночий Союз в Празі 180-тиліття з дня народження першого президента Чеськословацької Республіки Масарика улаштували 3. III. 1930 в готелю Граф «чай», на який закликали декого з чеського жіноцтва, представниць жіночого руху прогресивного напрямку. Голова Ради пані проф. С. Русова відкрила збори чулою промовою, повною пошани й замишування перед особою чеського президента, великого чоловіка, ім'я якого вже не належить тільки чеському народу, ані також тільки слов'янському світу, а цілому культурному світові, як краще ім'я великої душою, розумом і моральною силою людини. Про Масарика й жіноче питання подала реферат пані Лоська, про Масарика й українську проблему відчитала пані Садовська.

Тому, що святкування ювілею Масарика припало як раз на рідесятиліття з дня заснування Української Національної Жіночої Ради, українки вважали своїм обов'язком ознайомити своїх дорогих гостей — чеських жінок з діяльністю Ради закордоном, що було зроблено п. Мірною в відчитанім нею привітанні від імени Українського Жіночого Союзу до Укр. Нац. Жіночої Ради. З чешок на святі були присутні: пані сенаторка Ф. Пламінкова, голова чеської Нац. Жіночої Ради; пані Грдлічкова й д-р Червенкова, обидві заступниці голови Чеської Нац. Жін. Ради, а остання крім того редакторка журналу «Женська Народні Рада»; пані Курцова, голова «Чеської Ліги про мир а свободу» й пані Ілова, закордонна кореспондентка Ліги. Чешки виявили великий інтерес до української проблеми й просили українок й надалі знайомити їх з українською справою взагалі, з становищем України під большевиками. Українки також інформували чешок про стан шкільної справи в Галичині, на Волині, про стан української справи в широкому світі.

Глибоке зацікавлення чеського жіноцтва українською справою дає надію, що взаємовідносини чешок з українками не обмежаться відбутими зборами, надалі будуть поглиблюватися й поширюватися й приведуть до тіснішої співпраці між тим і другим жіноцтвом. І в даний момент вже працюють українки в самому комтеті чеської «Ліги про мир а свободу», яка нещодавно, з ініціативи українок, виступила з протестом проти червоного терору на Україні і в Росії.

На прикінці зборів було вислано привітальну телеграму до пана президента Масарика, а далі пані Галаган прочитала ті привітання, що надійшли з нагоди 10-тиліття Укр. Нац. Жіночої Ради з Галичини й різних міст Європи, де перебувають на еміграції українські жінки.

З. М.

В Швейцарії

— Французька лекція про Шевченка в Женеві. 11 с. березня в залі «Athénée» відбулася, на запрошення місцевого «Institut d'Etudes slaves», публічна лекція французькою мовою проф. Д. Дорошенка на тему: «Tarass Chevtchenko, le poète national ukrainien».

В Німеччині.

— В Українському Науковім Інституті відбулися виклади німецькою мовою 20 лютого с. р. д-ра В. Залозецького — «Богородчанський іконостас, як дорогоцінний пам'ятник в історії східно-європейського мистецтва», а 28-го лютого д-ра Милана Дольницького на тему — «Україна, як географічна індивідуальність».

В Канаді

— Молитва в рік червоного терору. Високопреосвященний Іоан Теодорович, архієпископ Української Православної Церкви в Америці і Канаді, в рік московського червоного терору на Україні склав молитву за жертви переслідувані окупантами. Текст її разом з архипастирським посланням до вірних подано в «Діпрі» з 15 лютого с. р.

Бібліографія

— Дорошенко Дмитро. По рідному краю (подорожні враження й замітки). Видання друге, перероблене й доповнене. Львів. Накладня Михайла Таранька. 1930. 3-155 ст. 16

Під таким заголовком в серії «Популярна Бібліотека» ч. 1. січень 1930 вийшла книжечка проф. Д. І. Дорошенка, що містить в собі низку оповідань про його подорожі в різних частинах України. Шановний автор розповідає про обставини своїх подорожів.

дає опис тої чи іншої місцевості, наводить коротенькі історичні відомості про певну місцевість та перелічує ті чи інші пам'ятники нашої старовини в даному місці. Оповідання своє та опис доповнює й висвітлює малюнками місцевостей та пам'яток і портретами наших історичних діячів. Гетьманщині присвячено п'ять описів (Глухів, Петропавловський монастир коло нього, Новгород-Сіверський, Гамаліївський монастир, Чернігів), Волині — чотири нариси (Берестечко, Почаїв, Кремянець і Луцьк); Поділля — три (Кам'янець, Жванець і Хотин, хоч останній і в Бесарабії); далі один нарис присвячено Чигиринові, а один Бахчисарасві. Всі перелічені місцевості сполучені з більшо-менш видатними подіями з нашої історії, сполучені з іменами наших історичних діячів, а тому й відомості про них та теперішнє становище дуже цікаві. Наш загаль дуже слабо ознайомлений з різними закутками рідної території, цілком не знає пам'яток своєї старовини, а тому видання такої книжечки треба вітати. Щоб докладніше представити цікавий зміст книжечки, звернімо увагу хоч би на нарис «Чигирин» (124-143 ст.). Тут знаходимо історію Чигирини, часи перебування тут гетьманів, відомості про діяльність Петра Дорошенка, про Гайдамачину та її виступи в XVIII ст. разом з відомостями про Суботів, Ведмідівку, Мотронинський монастир та ин. Оповідання ілюстровано портретами гетьмана Богдана Хмельницького та Дорошенка Петра, великого патріота нашого XVII віку і порадирика Дорошенкового-митрополита Іосифа Нелюбовича-Тукальського та ігумена Мелхиседека Значко-Яворського, малюнками Богданової церкви в Суботові, церкви у Ведмедівці, руїни дому Хмельницького в Чигирині та ин. В описові Кам'яництва-на-Поділля багато розповідається про його пам'ятники часів турецьких, що ілюстровано багатьма малюнками цих пам'ятників. В розділі про Берестечко читаємо про події 1651 року і про те, що зроблено було архимандритом

том Виталиєм Максименком для вшанування пам'яті полеглих під Берестечком наших козаків.

Книжечку написано доброю українською мовою, розповсюдженою на Наддніпрянщині. Оповідання багате фактами, вільне од зайвої балаканини та пустого фразьорства, які зараз часто здібуємо в популярних виданнях, скрізь почувається тепле й правдиве почуття любови до рідного краю, до його минулого. В цьому відношенню книжечка стоїть далеко вище «модних» в наші часи «історичних оповідань» з нашого минулого, автори яких з української історії роблять все, чого забажає їх буйна, недисциплінована наукою фантазія.

Для нашої розкиданої скрізь еміграції книжечка дасть приємну можливість оновити в своїй пам'яті спогади про далеку батьківщину. Нашій шкільній молоді дасть правдивий і цікавий опис наших історичних місцевостей. Книжечка безумовно корисна і тому бажаємо їй широкого розповсюдження серед нашого громадянства.

В. Поп-ий.

«ТАБОР»

Вже майже дев'ять років виходить в Польщі військової журналу «Табір» під редакцією генерального штабу генерал-хорунжого Куца.

Ініціатором цього журналу був небіжчик: Головний Отаман С. Петлюра, їм же накреслені план та завдання журналу, й сучасні видавці стисло дотримуються цього.

Редакції «Табора» прийшлося перебороти не мало перешкод, головною з котрих була криза матер'яльного характеру, але дякуючи настирливості, енергії, та відданості своїй справі редакції, журнал не тільки не припинив свого існування, але з кожним разом більш удосконалюється з боку внутрішнього змісту й зовнішнього вигляду.

Сьогодні журнал «Табір» є єдиним огнищем української військової думки на еміграції, єдиним

підручником військової науки й тим осередком, де зберігаються й виховуються традиції української армії.

Перед редакцією «Табора» величезна наукова й виховуюча праця. І дійсно, ми, військові, за умов нашого сучасного життя не маємо змоги слідкувати за розвитком військової штуки по чужинській військовій літературі, відстали у військовій справі й тягнемось в хвості. Той досвід, що ми придбали за часи світової війни, загубили за час визвольної нашої боротьби, котра що-до своїх методів й тактики мала дуже й дуже мало спільного з тим, що прийнято зараз всіма європейськими арміями. Ще в гіршому стані перебуває наша молодь, котра мала досвід тільки революційної боротьби, й на ній виховувалася.

А військова наука між тим йде наперед й техніка військова розвивається не по дням, а по годинам. Що ми знаємо, наприклад, про свого головного ворога — совітську армію? Напевно нічого, але кожний знає, що ця армія зовсім сьогодні не та, з котрою ми зустрічали свої шаблі у 1917-1921 роках.

Отже треба сконстатувати нашу далеку відсталість у військовій штуці, а це негативно відіб'ється на нашій майбутній боротьбі за визволення України. Втім, що ця рішуча й крівава боротьба буде, ми не маємо жадних сумнівів, а тому й мусимо готуватися до неї, мусимо навчатися військової справі, щоби бути готовими до боротьби та не уявляти з себе гарматного м'яса.

Не раз доводиться чути нарікання наших воїнів на те, що ми не маємо власної військової літератури, й кожному з них приходиться нагадувати про існування військового журналу «Табір».

Той, хто любить військове діло, хто хоче слідкувати за розвитком військової штуки й техніки, найчитає журнал «Табір», в котрому він знайде матер'ял про сучасну військову справу й надзвичайно цікаві спогади з нашої минулої боротьби, котрі корисні й стануть в пригоді й на майбутне.

«Табор» ч. 12 подає дуже багато цікавого матер'ялу. В ньому є стаття відомого військового журналіста В. Колосовського — «Модерна танкова зброя», з фотографіями. Стаття подає багато відомостей про танки, з котрими ми так мало знайомі. О. Шпилінський в своїй статті «Бойові сілуети майбутнього» змальовує нам майбутню армію. Т. Омельченко подає статтю «Артилерія в майбутній армії». Відомий український моряк генерал Савченко-Більський висловлює свої думки про «Воєнну флоту України». В. Андрієвський дає нам багато цінних вказівок про «Військову термінологію». Нарешті відділ спогадів заповнений матер'ялом О. Шпилін-

ського — «Замітки до історії 3-го пішого полку «Імени Гетьмана Наливайка». С. Шрамченко — «Нарис подій в Українській Чорноморській флоті в р. р. 1918-1920». Полковник Порохівський подає відомості про «Українську військову еміграцію в Румунії». Далі уміщено матер'ял хронікерського характеру. Тут і військова хроніка чужинецьких держав, новини техніки, військове життя на окупованій Україні й нарешті відділ «Бібліографії». Отже «Табор» є єдиний і цінний укр. воєнний журнал на еміграції. Кожного військового мусить читати його та виписувати.

Ген. О. Удовиченко

Зміст.

— Париж, неділя, 23 березня 1930 р. — ст. 1. — *** — ст. 2. — В. З а в а д с ь к а. Роля жінки у визвольній боротьбі за батьківщину. — ст. 3. — «Попів Острів». — ст. 4. — Княгиня Л. Токаржевська-Карашевич (некролог) — ст. 6. — Дмитро Дідук (некролог) — ст. 8. — Лист з Волині — ст. 9. — *Observer*. З міжнародного життя — ст. 10. — З преси — ст. 13. — З широкого світу — ст. 14. — Х р о н і к а. — З Великої України — ст. 16. — З газет — ст. 20. — З Укр. життя — ст. 21. — З життя укр. еміграції: — У Франції — ст. 21. — В Польщі — ст. 22. — В Чехії — ст. 25. — В Швейцарії — ст. 28. — В Німеччині — ст. 28. В Канаді — ст. 28.

Українським дітям - Рідне Військо

Вийшов з друку великий аркуш брестольського картону в фарбах, що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армії УНР з 1920 р.

Постатті козаків до витинання робота маляра-баталіста Л. Перфецького

Видання — «Тризуба». Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага — малим, дорослим — гарна оздоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.). При гуртовім замовленні значна знижка. Замовляти в адміністрації «Тризуба»
— 42, Rue Denfert-Rochereau. Paris 5-e.

До українського громадянства.

В м. Ржевничах (біля Праги) в Чехословацькій республіці вже п'ятий рік існує українська мішана 8-мікласова середня школа — Реформована Реальна Гімназія. Школа ця була заснована за матеріальною допомогою Уряду ЧСР з метою дати освіту дітям українських емігрантів. Одночасово заснована була при Гімназії бурса, в якій учні коштом Мін. Шкільн. ЧСР забезпечуються харчами, одягом, помешканням, книжками то-що.

Мимо дітей емігрантів знайшли собі також у цій школі притулок і освіту українські діти-сироти, що втратили своїх батьків під час укр. визвольної боротьби. А по-за тим до Гімназії було прийнято чимало дітей незаможних батьків та сиріт із Галичини, Буковини та Волині, які різними шляхами дісталися сюди, під опіку рідної школи.

Протягом 5-ти років частина батьків учнів, набувши польське, румунське, чи то совітське громадянство, виїхала до рідних країв, залишивши дітей у Гімназії.

Розпорядком Міністерства Шк. й Н. О. ЧСР з грудня м. р. учні гімназії — діти батьків, що набули або посідають громадянство якої-будь держави, позбавляються права на утримання в бурсі за кошт Уряду, як то було до сього часу. До згаданої категорії належить 34 учні й учениці, що здебільша походять із Буковини, Волині та Галичини. Діти ці можуть бути залишені надалі в Бурсі лише при умові, що за їх утримання буде вноситись що-місячно 400-корон чеських. А між тим батьки й родичі цих дітей є переважно бідним селянським елементом і позбавлені будь-якої матеріальної можливості, щоб хоча принаймні частки покривати кошти утримання своїх дітей у Гімназії. Таким чином дітям цим загрожує перспектива залишитись на весь свій вік недоучками...

Щоб зарадити цьому лихові, ініціативна група членів Педа-

гогічної Ради та персоналу Бурси Гімназії вирішила заопікуватись долею нещасних дітей шляхом створення при Гімназії Допомогового Комітету, який мав би дати їм матеріальну змогу закінчити школу. В основу своєї діяльності Комітет поклав надію, що на поміч йому з матеріальними жертвами прийдуть у першу чергу українські національні, громадські, культурні й господарські організації та інституції як красві. так і еміграційні, рівно ж як і окремі особи, для яких не буде байдужою доля нашої молоді.

Регулярну і правильну опіку дітьми Д. Комітет зможе переводити лише при умові, що йому пошастить що-місяця збирати відповідну суму грошей, які певними усталеними нараз у своїй висоті датками будуть із волі ВШП жертводавців регулярно що-місяця надсилатись до його розпорядимости. Початок у цій справі вже зробили Члени Пед. Ради та персоналу Бурси Гімназії, які роблять що-місячні відсоткові відчислення зі свого утримання на цілі Комітету.

Одночасно Комітет сподівається дістати пожертви одягом, взуттям, книжками...

Поміч із боку українського громадянства, що буде виявлена в пожертвах на цілі Комітету, не лише допоможе прямим завданням останнього, але буде разом із тим дуже значним моральним фактором.

Пожертви грішми й річима прийм. на адресу: Revnice u Prahy. Ukrajinske gymnasium. Dpomohovy Komitet.

Голова — М. Хлюр.

Скарбник Ів. Кобизський.

Секретар М. Калинець.

Купуйте книжки

«Завоювати будучність по-
може нам лише книга».
Сергій Єфремов.

1) Т. Шевченко. Кобзарь.
Перше повне народне видання, в
1 томі, з поясненнями й приміт-
ками проф. В. Сімовича. З пор-
третом і біографією — Ц. дол. 1.00

2) Проф. І. Огієнко.
Українська культура. Коротка
історія культурного життя ук-
раїнського народу. З малюнками
й портретами — Ц. дол. 0.80.

3) А. Кашченко. Зруйно-
ване гніздо. Повесть з часів ска-
сування Січи. — Ц. дол. 0.20.

4) А. Кашченко. З Дніпра
на Дунай, опов. з часів скасуван-
ня Січи. — Ц. дол. 0.30.

5) А. Кашченко. Кость
Гордієнко-Головка, останній лиц-
арь Запорожжя — Ц. дол. 0.12

6) А. Кашченко. На руї-
нах Січи. Історичне оповідан-
ня — Ц. дол. 0.06.

7) А. Кашченко. Мандрів-
ка на Дніпрові пороги. Опов.
— Ц. дол. 0.10.

8) А. Кашченко. Над
Годацьким перегом. Істор. опов.
— Ц. дол. 0.08

9) Д. Мордовець. Геть-
ман Петро Сагайдачний. Істор.
опов. — Ц. дол. 0.25.

10) О. Рогова. Тиміш
Хмельниченко. Істор. повесть з
малюнками П. Холодного —
Ц. дол. 0.35.

11) М. Левицький. Гра-
матика української мови. Для
самонавчання. В оправі — Ц. дол.
0.60.

12) С. Русова. Єдина діяль-
на (трудова) школа — Ц. дол. 0.12

13) С. Русова. Нова школа
соціального виховання. Курс
лекц. — Ц. дол. 0.50.

14) Ю. Гаї. Весняні квіто-
ви. Співаник для дітей — Ц. дол.
0.25.

15) С. Русова. Серед річ-
ної природи. Оповідання. З
малюнками Ю. Русова — Ц. дол.
0.20.

16) І. Українка. Перше
ні люте. За редакцією проф.
Д. Антоновича. З малюнками —
Ц. дол. 0.04.

17) Українські народні казки.
(Зі збірника Рудченка), з 42 мал.
Ю. Магалецького — Ц. дол. 0.35.
Одбитками з цього збірника:

18) Рись-мати. Брат і сестра з
лісі, в 8-ма малюнками — Ц.
дол. 0.06.

19) Летючий Корабель, з 5-ма
малюнками — Ц. дол. 0.06.

20) Царівна жаба, з 5-ма малю-
нками. — Ц. дол. 0.06.

21) Гордий Царь. Про царенка
Івана та чортову дочку, з 5-ма
мал. — Ц. дол. 0.10.

22) Попович Ясат. Правда та
неправда. З 9-ма малюнками —
Ц. дол. 0.06.

23) Убогий та багатий і дівка
чернявка. Безчасний Данило й
Розумна Жінка, з 10-ма малю-
нками — Ц. дол. 0.10.

24) Микола Чайків-
ський. Систематичний слов-
ник української математичної
термінології з поазбучним ук-
раїнським - російським - німецьким
показчиком. Перша частина. Еле-
мент. математика — Ц. дол. 0.50.

Ціни в амер. доларах.
Продаж повсіх україн-
ських книгарнях. Ге-
неральне заступницт-
во: KNYHARNIA NAUKOW.
T-WA im. SZEWCZENKA.
Lwow, Rynek, 10.

Редагус — Комітет.

Адміністратор : Іл. Косенко.

Le Gérant : M-me Perdrizet.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V)
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Imp. de Navarre, 5, rue des Gobelins, Paris XIII.